

Tollbamondás

Lotz János a *Das ungarische Sprachsystem* című fő művét 1936 és 1939 között írta a stockholmi Magyar Intézetben folytatott oktatói tevékenysége során.

Két körülmény játszott szerepet ennek a műnek a megírásában. Az egyik az a gyakorlati szükséglet volt, hogy a magyarul tanuló külföldiek kezébe alkalmas kézikönyvet adjon. Másrészt az a kísérlet, hogy a magyar nyelvet a maga belső törvényszerűségei alapján írja le következetesen és rendszeresen, a hagyományos nyelvtan előítéletei nélkül.

Hogy lehetőleg minél teljesebb anyagot nyújtson, egyrészt az addigi szakirodalmat is feldolgozta, másrészt új anyagot is gyűjtött. A magyar és idegen nyelvű magyar nyelvtanokat, a nyelvészeti folyóiratokban s önállóan megjelent értekezéseket, a magyar szótárakat s a külföldiek számára írott tankönyveket mind felhasználta. Ilyen részletes nyelvtani összefoglalót azóta sem írtak a magyar nyelvről. A könyv megjelenése után a stockholmi egyetem magántanárrá habilitálta, kinevezte docensnek, majd 1942-ben egyetemi tanárnak. Lotz János ekkor még csak huszonkilenc éves volt.

Útmutató a tollbamondáshoz

Írjuk fel a táblára!

Das ungarische Sprachsystem (kiejtése: dász ungarise spráhszüsztém)

Először olvassuk el végig a szöveget, utána egy teljes mondatot olvassunk fel, majd kisebb egységekben diktáljuk le! A végén újra olvassuk el az egész szöveget!

A vesszők helyét nem mondjuk meg!

Annyi ideig tart a tollbamondás, amíg minden diák végez.

Helyesírási feladatok – MEGOLDÁSOK**1. Írd le helyesen az alábbi szavakat, illetve szókapcsolatokat! 14/**

jó hírű	jó ideje történt
jó pár éve	jó kedélyű
jó szemű diák	jókívánság
jó barát	jó képességű
jóakarátú ember	jóindulat
jó cselekedet	jólelkű
jó darabig	jó tanács

2. Töltsd ki a táblázatot a jelöléseknek megfelelően! 14/

1=az első megoldás a jó 2=a második megoldás a jó X= mindkét írásmód helyes
0=egyik írásmód sem jó

tovább tanul	továbbtanul	X
szt.	Szt.	2
rühvel	rühhel	X
mésszerű	mész-szerű	0
árboc	árbóc	2
Zsanett-tal	Zsanett-tel	X
házi nyúl	házinyúl	1
kémia szakkör	kémiaszakkör	2
sete-suta	setesuta	2
dzsessz	jazz	X
Bonn-nal	Bonnal	1
on-line	online	2
paralimpia	paraolimpia	1
lámpabura	lámpabúra	2

3. Karikázd be a táblázat helyesen írt vagy elválasztott szavainak betűjelét! 12/

egy-szer-s-mind	Fertő tó	bólingat	szelid
higgyünk	szolid	Bükk-hegység	fenkölt
Loránd	fenséges	lejjebb	Tisza-híd
kiljebb	e-gye-lő-re	frissesség	elefántcsont-parti
affelé	tanusító	gé-pe-lem	kultúraltan
megbocsájt	Edzzünk!	guggol	állhatatos

4. Döntsd el, majd jelöld karikázással, hogy igaz (I) vagy hamis-e (H) a szabály! Helyességének vagy helytelenségének alátámasztására írd 2-2 példát is! 12/

a) A hosszú magánhangzóra végződő igék felszólító mód alakját a -j megkettőzése nélkül írjuk. **IGAZ**

I – H Pl.: szője, lőj, ríjon, nőjön, főjön, rója stb.

b) Ha az anyagnévi jelzős kapcsolatnak valamelyik vagy mindkét tagja összetett szó, az anyagnevet egybeírjuk jelzett szavával. **HAMIS**

I – H Pl.: arany nyaklánc, fehérarany lánc, fehérarany nyaklánc stb.

c) A betűrendbe sorolás szempontjából nem teszünk különbséget kis- és nagybetűk között, de ha a két szó csupán ebben különbözik egymástól, a nagybetűs megelőzi a kisbetűset. **HAMIS**

I – H Pl.: álmos – Álmos, alma – Alma, ibolya – Ibolya stb.

d) Ha egy összetett szó előtagja hosszú mássalhangzóra végződik, nem alkalmazzuk az egyszerűsítés elvét, és az összetételt kötőjellel tagoljuk. **IGAZ**

I – H Pl.: sakk-kör, balett-táncos, ott-tartózkodás stb.

5. Döntsd el, hogy helyes vagy helytelen-e a következő mondatokban az írásjelhasználat! A megadott betűjeleket alkalmazd! 8/

J=jó

H=helytelen

A lehűlt állatra sok pokrócot rakott, és egy paplant is.	J
Fiatalos, de értelmetlen tervet dolgozott ki.	J
Másodszorra, illetve harmadszorra sem sikerült.	J
A májat, fűj, sose szerettem.	J
Mind megettem a levest, sőt, kértem még belőle.	J
Két dolgot kértem: esendét és figyelmet.	J
Hogy vagy ma reggel kedves 8. a?	H
Ez az elismerés több, mint amire számítottam.	H

Összesen: 60 pont

Elért pontszám: _____